

Hiikkaa (Xalaaq)-Lakk.1

Description

Jiâ€™moota muraasan dura waaâ€™ee fuudhaa heeruma Islaamaa ilaalaa akka turre ni yaadatama. Dhiiraa fi dubartiin akkamitti walitti dhufuun maatii akka ijaaran tarkaanfi tarkaanfin ilaalle jirra. In sha Allah namni tarkaanfiwwan sanniin hordofe ni milkaaâ€™a. Sababni isaas, namni seeraa Rabbii yoo hordofe, karaan milkaaâ€™innaa fi gammachuu isaaf salphata. Kana yommuu jennu garuu, jireenya fuudhaa heerumaa keessatti gonkumaa rakkoon hin uumamu jechuu keenyaa miti. Eeti rakkooleen baayâ€™een ni uumamu. Islaamni rakkoolee abbaa manaa fi haadha manaa jidduutti uumamaniif furmaata kaaâ€™e jira. furmaata kanniinitti fayyadamuun isaan walitti araarsuun yoo dadhabame fi walii galuu didan furmaata dhumaa ni kaaâ€™a. Innis Xalaaqa dha. In sha Allah jiâ€™moota muraasaaf waaâ€™ee xalaaqa ni ilaalla.

Hiika Xalaaqa

Akka lugaatti xalaaqa jechuun hidhaa hiiku, gadi dhiisu jechuudha.

Akka shariâ€™aatti xalaaqa jechuun walitti dhufeenya fuudhaa heerumaa jecha â€œxalaaqaâ€• fi kan birootti fayyadamuun xumuruu fi hiikudha. Xalaaqa gara afaan keenyatti yommuu deebisnu, â€œhiiku, nikaah buusuâ€• taâ€™a. Tarii naannoo naannootti jecha nikaah buusuf (xalaaqaf) itti fayyadaman gargar taâ€™u dandaâ€™a. Garuu barreefama kana keessatti jechoota armaan olii kanniin fayyadamna.

Nikaah Buusun (Xalaaqni) Hayyamamaa taâ€™uu

Akka Qurâ€™aana, sunnaa fi walii-galtee Muslimootaatti nikaah buusun kan hayyamame fi karaa godhameedha. Qurâ€™aana irraa, jecha Rabbii oltaâ€™aa:

﴿الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَنٍ﴾

â€œHiikkan yeroo lama. Sana booda haala gaariin qabachuu yookiin bifa gaariin gadi lakkisuudha.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:229

Sunnaah irraas hadiisa Abdullah ibn Umar gabaasedha. Abdullah ibn Umar ni jedha, â€œAni haadha manaa tiyya osoo ishiin heeydi (marsaa laguu) keessa jirtuu hiike. Waaâ€™ee kanaa ilaalchisee [abbaan kiyya] Umar, Nabiyyii (SAW) gaafate. Nabiyyiiniis (SAW) Umariin ni jedhan, â€œIlmi kee niiti isaa haa deebisu. Yeroo qulqullooftetti yoo fedhe haa hiiku.â€• [Sahiih Muslim 1471](#), Sahiih Al-Bukhaari 5252

Hayyoonni Muslimootaas hiikkan ykn nikaah buusun hayyamamaa akka taâ€™e irratti wali galanii jiru.

Hukmii (Murtii) Hiikkaa

Jalqaba murtii ykn hukmii yommuu jennu wanta tokkoon, ÆKuni waajib (dirqama) ykn muharram (dhoowwamaa) ykn mubah (hayyamamaa) ykn mustahabb (jaallatamaa) ykn makruuh (jibbamaa)Æ• jennee irratti murteessu keenya. Kanaafu, hiikkaan yeroo fi haala irratti hundaaÆ™e murtiiwwan kanniin kan of keessatti qabatuudha.

1-Yeroo heeydi (marsaa lagu) dubartii hiikun **muharram (dhoowwamaa)** dha. In sha Allah gara fuunduraatti ibsa kanaa dabalataan ÆHiikkaa BidÆ™aaÆ• jedhu jalatti ni ilaalla.

2-Osoo niitin qajeeltu taate jirtuu sababa tokko malee hiikun **makruuh (jibbamaa)** dha. Tarii kuni dhowwamaas taÆ™uu dandaÆ™a.

3-Yoo niitin amala badaa qabaatee fi amala ishiitiin kan rakkatu yoo taÆ™e, hiikkaan **hayyamamaa** dha.

4-Haala armaan gadi keessatti hiikkaan **jaallatamaa** taÆ™a:

a. Dubartiin wanta Rabbiin dirqama ishii irratti godhe kan dhiistu ykn hanqistu yoo taate. Fakkeenyaaf salaata fi ibaadaa biroo. Yommuu salaataatti ishii ajajuu uzrii tokko malee kan didduu yoo taate, ishii hiikun ni jajjabeefama.

5-Haala armaan gadi keessatti waajiba (dirqama)

a. Niiti fi dhiirsa jidduu wal dhabbiin yoo jabaate fi warroonni walitti araarsan addaan baasu malee furmaata biraa yoo dhaban, hiikkan dirqama taÆ™a.

b. Namni yeroo murtaaÆ™ef Æeniiti tiyyaan wal hin qunnamuÆ• jedhe yoo kakatee fi jiiyni afur erga dhumatee booda yoo ishiitti deebiÆ™u dide, hiikkan dirqama taÆ™a.

c. Niitin isaa zinaa (sagaagalummaa) raawwachuun yoo irratti mirkanaaÆ™ee fi dhugaan yoo hin tawbatin, ishii hiikun isarra jira. Haala kana keessatti ishii waliin turuun amanti isaa hirÆ™isuu, firaasha isaa balleessuu fi ilma isaa kan hin taane isatti fiduu irraa hin amanamtu.

Nikaah Buusun Harka eenyu jiraa?

Nikaah buusun harka abbaa manaa jira. Abbaa manaatu niiti isaa hiiku ykn nikaah irraa buusu dandaÆ™a. Dubartiin nikaah buusu hin dandeessu. Gaafataan, ÆMaaliif dubartiin nikaah hin buusne?Æ• jechuun gaafachu dandaÆ™a. Gaafi kanaaf karaa adda addaatiin deebii itti kennuun ni dandaÆ™ama:

1ffaa- Niiti kan horatu, mahrii kennuuf, qabeenya irratti baasu fi bulchu abbaa manaati. Osoo nikaah buusun harka ishii jiraatee silaa miidhaan isarra gaha. Fakkeenyaaf, yeroo mahrii (kennaa) fudhattu, osoo dhiirsi ishiitti hin fayyadamin, ÆAni nikaah ofirraa buuseÆ• jechuun qabeenya isaa fudhatte sokkuu (baduu) dandeessi. Kuni immoo haqa malee qabeenya namaa nyaachudha.

2ffaa- Dubartiin yeroo baayÆ™ee miira ishii tooÆ™achuun garmalee itti ulfaata. Wanta xiqqoof garmalee aarti, ni dallanti. Osoo nikaah buusun harka ishii jiraatee silaa yeroo miirri ishii danfuu xinxallii tokko malee nikaah ofirraa buusun maatii diigdi. Garuu dhiirri uumaman dandeetti miira ofii tooÆ™achu qaba. Dubartii caalaa xumura dhimmootaa kan itti yaadu fi garmalee kan hin jarjarreedha. Kanaafu, hiikkaaf hin jarjaru. Kuni immoo maatii diiggaa fi miidhaa irraa eega.

Garuu kana yommuu jennu ÆDubartii gabra taatee dhiirsa jalatti buluu qabdi. Yoo inni ishii miidhe karaa ittiin jalaa baatu hin qabduÆ• jechuu keenya miti. Islaamni wanta hundaafu furmaata kaaÆ™e jira. Abbaan manaa ishiif qallaba yoo hin kenniin ykn fedhii foonii ishii yoo guutu didee ykn karaa adda

Page 3

2-Umrii saalfannaa gahuu (Buluugh)-Mucaan xiqqaan umrii saalfannaa hin geenye nikaah buusu hin dandaâ€™u. Ergamaan Rabbii (SAW) waan akkana jedhaniif:

Ø±Ù•Ù•Ù•Ø¹Ùž Ø§Ù„,Ù'Ù,ÙžÙ„ÙžÙ Ù•Ø¹ÙžÙ†Ù' Ø«ÙžÙ„Ø§ÙžØ«Ù•Ø¹ÙžÙ†Ù•
 Ø§Ù„,Ù†ÙžÙ'Ø§Ø¹Ù•Ù•ØÙžØªÙžÙ'Ù% ÙšÙžØ³Ù'ØªÙžÙšÙ'Ù,Ù•Ø,Ùž ÙˆÙžØ¹ÙžÙ†Ù•
 Ø§Ù„,ØµÙžÙ'Ø°Ù•ÙšØ±Ù•ØÙžØªÙžÙ'Ù% ÙšÙžÙ†Ù'ØˆÙ•Ø±Ùž ÙˆÙžØ¹ÙžÙ†Ù•Ø§Ù„,Ù'Ù
 ÙžØ¬Ù'Ù†Ù•ÙˆÙ†Ù•ØÙžØªÙžÙ'Ù% ÙšÙžØ¹Ù'Ù,Ù•Ù„Ùž Ø£ÙžÙˆÙ' ÙšÙžÙ•ÙšÙ„Ùž æ€•
 æ€•æ€.

“Namoota sadii irraa qalamni ka’ee jira (hojiin isaanii hin katabamu): Nama rafe irraa hanga hirribaa dammaqutti, nama xiqqaa irraa hanga guddatutti, maraataa irraa hanga waa hubatutti yookiin of beekutti.” (Sunan Nasaa’i 3432)

3-Sammuun fayyaa taâ€™uu (aqlii qabaachu)- namni maraataan nikÃƒha buusu hin dandaâ€™TMu. Sababni isaas, sammuu waa ittiin yaadu waan dhabeef wanta sirrii fi dogongora addaan hin baafatu. Hadiisni armaan olii ragaa taâ€™TMa. Kuni nama maraatun isaa itti fufaa taâ€™TMeedha. Garuu nama maraatun isaa addaan citaa taâ€™TMe, yeroo of beeketti wanta hojjateef ni qabama. Kana jechuun, namni maraatan yeroo garii kan maraatu taâ€™TMee, yeroo garii immoo kan of beeku yoo taâ€™TMe, yeroo of beeke sanitti yoo nikaah buuse xalaaqni isaa hojii irra oola. Garuu yeroo maraatu sanitti nikaah yoo buuse, xalaaqni isaa hojii irra hin oolu.

Wanti asitti dabalamu biraa, namni osoo hin maraatin sammun isaa yeroo muraasaaf kan irraa deemu yoo ta'ne, yeroo sanitti nikaah buusun isaa hojii irra hin oolu. Fkn, nama rafu fi gaggabu.

Kitaaba Nikah buusu buusuf: <https://islaama.files.wordpress.com/2020/01/nikah-buusu.pdf>

Kitaabban Wabii

[al-Fiqhul Waadiah](#) – Jiildi 2-fuula 100-104, Dr.Muhammad Bakr Ismaa’iil
[Sahih Fiqhu Sunnaah](#) -Jiildi 3 -fuula-232-236, Abu Maalik

Date Created

April 1, 2019

Author

admin